

รายวิชาการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) EDI1104

อาจารย์ ดร.ช่อเอื้อง อูทิตะสาร

จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดในการจัดทำหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตร กระบวนการในการจัดทำหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตร ไปใช้ แนวทางปฏิบัติในการประเมินหลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถนำหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรในแต่ละยุค/ สมัยมาใช้ในการออกแบบและการเติมประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

01

ความหมายของหลักสูตร

02

องค์ประกอบของหลักสูตร

03

ระดับของหลักสูตร

04

รูปแบบของหลักสูตร

บิดาแห่งการพัฒนาหลักสูตร คือใคร ????

1.Taba	2.Tyler
3.Oliva	4. Alexander
5.Good	6.Oliver
7.Saylor	8.Lewis

Curriculum มาจากคำในภาษาละตินว่า **“Currere”**

ซึ่งมีความหมายว่า **“The course to run, : ทางวิ่ง ลู่วิ่ง”**

A race course subject matter to be mastered

หลักสูตรคืออะไร ??

1. หลักสูตร คือ เอกสาร (document) หลักสูตรในความหมายนี้เป็นการมองว่าเป็นเอกสารที่ถูกเขียนขึ้น เช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ หลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ ประมวลรายวิชานักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรลักษณะนี้ ได้แก่ **Beauchamp** และ **Henson**

หลักสูตรคืออะไร ??

2.หลักสูตรคือสาขาวิชา (field of study) หลักสูตรในความหมายนี้เป็นการมองว่าหลักสูตรเป็นสาขาวิชาหนึ่งที่มุ่งวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานภาพ แนวโน้ม แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจนมีองค์ความรู้ งานวิจัย ทฤษฎี หลักการ ผู้เชี่ยวชาญเป็นของตนเองนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะนี้ เช่น **Slattery** และ **Hewitt**

หลักสูตรคืออะไร ??

3. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน หลักสูตรในความหมายนี้เป็นการมองว่าหลักสูตรคือรายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่ได้จัดเตรียมไว้สำหรับผู้เรียนในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งหรือในระดับการศึกษาใดการศึกษาหนึ่ง เช่น วิชาภาษาไทย วิชาสังคมศึกษา เป็นต้น นักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะนี้ เช่น **Good** และ **Marsh**

หลักสูตรคืออะไร ??

4. หลักสูตรคือแผน (plans) หลักสูตรในความหมายนี้ให้ความสนใจกับลำดับขั้นตอนที่สถานศึกษาหรือผู้สอนกำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ เช่น ผู้สอนวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยเขียนแผนการสอน นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะนี้ เช่น Saylor, Alexander, and Lewis; Eisner และ ราชบัณฑิตยสถาน

หลักสูตรคืออะไร ??

5. หลักสูตรคือกิจกรรม (activities) หลักสูตรในความหมายนี้มองในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ อาทิ ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะนี้เช่น Walker; Hewitt; Thornton; และ กมล สุดประเสริฐ

หลักสูตรคืออะไร ??

6. หลักสูตรคือจุดหมาย (objectives) หลักสูตรในความหมายนี้หมายถึงสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ นักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะนี้ เช่น Gagné; Lavatelli, Moore, and Kalsounis; Popham and Baker

หลักสูตรคืออะไร ??

7. หลักสูตรคือประสบการณ์ (experiences) ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยสถานศึกษา หลักสูตรในความหมายนี้หมายถึงประสบการณ์ทุกชนิดที่สถานศึกษาเป็นผู้วางแผนและจัดให้แก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนอยู่ภายใต้การดูแลและการสอนของผู้สอน อาทิ ประสบการณ์การทำงานกลุ่มที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้ผ่านการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะนี้เช่น Marsh and Willis และ Oliva and Gordon

องค์ประกอบของหลักสูตร

Taba (1962) หลักสูตรมี 4 องค์ประกอบ

- 1) จุดประสงค์
- 2) เนื้อหาวิชา
- 3) วิธีสอน/การจัดการ
- 4) การประเมินผล

องค์ประกอบของหลักสูตร

Tyler : สรุพอองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) จุดมุ่งหมาย
- 2) ประสบการณ์ (ทั้งการระบุและการจัดระเบียบ)
- 3) การประเมินผล

องค์ประกอบของหลักสูตร

Walker (2003) หลักสูตรประกอบด้วย 3 ลักษณะ

- 1) เนื้อหา ระบุเนื้อหา หัวข้อ หรือประเด็นที่เรียนรู้
- 2) เป้าหมาย ระบุเป้าหมายด้าน ปัญญา สังคม บุคคล โดยอาจเป็นเป้าหมายในระดับสูงมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ หรือเป้าหมายใกล้ตัวจุดประสงค์การเรียนรู้
- 3) การจัดการ เช่น การวางแผนในด้านขอบข่ายและลำดับของเนื้อหา

องค์ประกอบของหลักสูตร

เฮอริค(Herrick, 1950: 41; อ้างถึงใน Taba, 1962: 422-426)

1. วัตถุประสงค์(Objectives)
2. สาระสำคัญ (subject Matter)
3. วิธีการและการจัดระเบียบ (Method and Organization)
4. การประเมินผล (Evaluation)

องค์ประกอบของหลักสูตร

ตำรา บัณฑิต (2542: 8-9) ระบุองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ไว้ 9 องค์ประกอบ
คือ

1. เป้าประสงค์หรือนโยบายการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร
3. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. จุดประสงค์ของรายวิชา
5. เนื้อหา
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
8. การประเมินผล
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ระดับของหลักสูตร

1. หลักสูตรระดับชาติหรือหลักสูตรแม่บท

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน(Basic Education Curriculum)

กำหนดโดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น

กำหนดโดย สพท.

3. หลักสูตรระดับสถานศึกษาหรือหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่น และสามารถแบ่งเป็นหลักสูตรระดับ
กลุ่มสาระการเรียนรู้

ผู้จัดทำคือ สถานศึกษา (รร.เป็นคนทำ)

-ส่วนนำ (วิสัยทัศน์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน)

-โครงสร้างรายวิชา

-เกณฑ์วัดผลการเรียนรู้

-เกณฑ์การจบหลักสูตร

4. หลักสูตรระดับชั้นเรียน

ผู้จัดทำคือ.....

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler

แนวคิดพื้นฐาน

- 1) มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่สถานศึกษาควรให้ผู้เรียนได้บรรลุ
- 2) จะต้องมีการเลือกสรรกิจกรรมทางการศึกษาอะไรบ้างเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษา
- 3) กิจกรรมทางการศึกษาที่ถูกกำหนดไว้นั้น จะสามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
- 4) จะประเมินผลจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอน

ขั้น 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย

ขั้น 2 เลือกกิจกรรม

ขั้น 3 ประเมินผล

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ **Taba**

หนังสือ **Curriculum Development: Theory and Practice (1962)** ที่ปรับขยายแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรจาก **Ralph Tyler**

- 1) การวินิจฉัยความต้องการ เป็นขั้นตอนในการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคมและผู้เรียน
- 2) การกำหนดจุดประสงค์ โดยจะต้องกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนและครอบคลุม
- 3) การเลือกเนื้อหา โดยจะต้องเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องและเป็นไปตามที่ได้กำหนดจุดประสงค์ไว้ อีกทั้งเนื้อหานั้นจะต้องมีความเชื่อถือได้ สำคัญต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัยวุฒิและความสามารถของผู้เรียน
- 4) การจัดเนื้อหา การจัดเนื้อหาจะต้องคำนึงถึงลำดับ ความต่อเนื่อง ความยากง่ายของเนื้อหาสาระ และจะต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
- 5) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร
- 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยโดยคำนึงถึงจุดประสงค์ เนื้อหาสาระและความต่อเนื่องของประสบการณ์การเรียนรู้
- 7) การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีที่ใช้ประเมิน การพิจารณาว่าจะประเมินสิ่งใด จะใช้วิธีใด และใช้เครื่องมืออะไรในการประเมิน ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ **Saylor, Alexander, & Lewis**

- 1) การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์และขอบเขตความรู้ - สัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อมของสังคมทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความต้องการและความคาดหวังของสังคม ความต้องการของผู้เรียน ปรัชญาทางการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมากำหนดเป็นเป้าหมาย จุดประสงค์และขอบเขตของความรู้
- 2) การออกแบบหลักสูตร - การเลือกรูปแบบของหลักสูตรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ โดยขั้นตอนต่างๆ จะต้องสอดคล้องกับเป้าหมาย จุดประสงค์ และขอบเขตของความรู้
- 3) การนำหลักสูตรไปใช้ - วางแผนและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดวิธีการสอน สื่อและวัสดุอุปกรณ์ ตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับเป้าหมาย จุดประสงค์ ขอบเขตของความรู้และเนื้อหาสาระ
- 4) การประเมินหลักสูตร - การตัดสินใจเลือกเทคนิควิธีการประเมินผลเพื่อเป็นการตัดสินใจในคุณภาพและความสำเร็จของหลักสูตร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Oliva

- 1) กำหนดความต้องการจำเป็นของผู้เรียนในภาพรวม
- 2) กำหนดความต้องการจำเป็นของสังคม
- 3) เขียนข้อความแสดงปรัชญาและเป้าประสงค์ทางการศึกษา (aims) ที่ครอบคลุมความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ ซึ่งผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องกำหนดจากความต้องการจำเป็นของบุคคลและสังคมนั้นๆ ตลอดจนจากหลักปรัชญาและจิตวิทยา
- 4) กำหนดความต้องการจำเป็นของผู้เรียนอย่างเฉพาะเจาะจงในแต่ละโรงเรียน
- 5) กำหนดความต้องการจำเป็นของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
- 6) กำหนดความต้องการจำเป็นของสาขาวิชาที่จะนำมาสอนในโรงเรียน
- 7) กำหนดเป้าหมายของหลักสูตรของโรงเรียนโดยอิงจากเป้าประสงค์ ความเชื่อ และความต้องการจำเป็นในชั้นตอนที่ 1-6
- 8) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของโรงเรียนโดยอิงจากเป้าหมายของหลักสูตร
- 9) จัดหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ ชั้นตอนนี้เป็นทั้งการวางแผนและการปฏิบัติ โดยผู้พัฒนาหลักสูตรต้องกำหนดและสร้างโครงสร้างของหลักสูตร
- 10) กำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอน โดยกำหนดให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาและรายวิชา
- 11) กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน โดยกำหนดให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาและรายวิชา
- 12) เลือกยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน
- 13) เลือกเทคนิคการประเมินในขั้นต้น
- 14) นำยุทธศาสตร์การเรียนการสอนไปใช้
- 15) เลือกเทคนิคการประเมิน
- 16) ประเมินการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิค วิธีและเครื่องมือตามที่ได้กำหนดไว้ในชั้นตอนที่ 15
- 17) ประเมินหลักสูตร โดยชั้นตอนนี้จะเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งโปรแกรม

สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

1. ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร
2. กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์
4. ออกแบบยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้
5. ออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
6. นำหลักสูตรไปใช้
7. วัดและประเมินผลการเรียนการสอน
8. ประเมินหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตร

กิจกรรมที่ 1

วิเคราะห์องค์ประกอบของ “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551”